

הוצאות דין וטורח

©1983-2004 חיים קליר ושות' www.kalr.co.il

חברת ההשקעות נחשתן נתבעה לדין.

בליבת התביעה נטען, כי דרגנוע של נחשתן לא היה תקין וגרם לנזקי גוף.

נחשתן יוצגה במשפט על ידי עורכי דין מטעם חברת הביטוח הפניקס. זו האחרונה ביטחה את נחשתן בפוליסת ביטוח אחריות המוצר.

בסופו של דבר, נחשתן זכתה במשפט והתביעה נגדה נדחתה.

ההגנה המשפטית עלתה להפניקס עשרים ושמונה אלף שקל.

הפניקס דרשה מנחשתן לשלם סכום זה מכוח סעיף ההשתתפות העצמית בפוליסה. נחשתן סירבה. נחשתן סברה כי היא הרי זכתה בדין. ממילא גם הפניקס יצאה פטורה בלא כלום. איך אפשר להשתתף בתשלום שלא היה?

המחלוקת הובאה בפני השופט משה סובל מבית משפט השלום בתל אביב.

השופט סובל פנה לסעיף 66 לחוק חוזה הביטוח הקובע כי "ביטוח אחריות מכסה גם הוצאות משפט סבירות שעל המבוטח לשאת בשל חבותו, והוא אף מעל לסכום הביטוח".

בסעיף 66, מסביר השופט, הרחיב המחוקק את ביטוח האחריות לכסות את המבוטח מפני "הוצאות דין וטורח". על הרחבה זו לא ניתן להתנות.

מטרת המחוקק, מדגיש השופט סובל, היא להגן על המבוטח ולהבטיח לו החזר של הוצאות הגנתו המשפטית מפני תביעת צד שלישי. בכך יש כדי להבטיח שהמבוטח יפעל לקיום חובת הקטנת הנזק המוטלת עליו ויתגונן כראוי מפני תביעת צד שלישי נגדו.

בהתאם לסעיף 66, מוסיף השופט סובל ומדגיש, זכות המבוטח לקבל מהמבטח שיפוי בגין הוצאות דין וטורח סבירות שהוציא אינה מותנה בתוצאות תביעת הצד השלישי. זכות זו עומדת למבוטח בין אם הצליח להקטין את הנזק ובין אם לאו, בין אם התביעה נגדו נדחתה ובין אם נתקבלה.

כאשר המבטח לוקח על עצמו את ניהול הגנת המבוטח ונושא בהוצאות דין וטורח, הוא משפה למעשה את המבוטח עבור הוצאות דין וטורח בהן היה המבוטח נושא ללא כל קשר לתוצאות ההתדיינות עם הצד השלישי.

לכן, יש לראות את המבטח, שנשא בהוצאות הגנת המבוטח, כמי ששיפה את המבוטח, כשמנגד קם חיובו של המבוטח לשאת בהן עד לגובה ההשתתפות העצמית.

גם הוראות פוליסת הביטוח, קובע השופט סובל, מחייבות חד משמעית את המסקנה שחובת תשלום ההשתתפות העצמית אינה מותנה בתוצאות ההתדיינות עם הצד השלישי.

בהגדרת ההשתתפות העצמית בפוליסה נקבע כי השתתפות עצמית תחול על המבוטח "מתוך סכום השיפוי וההוצאות שישולמו ע"י המבטח עקב נזק המכוסה ע"י הפוליסה...". דהיינו, ההשתתפות העצמית חלה הן על סכום השיפוי לצד השלישי והן על סכום ההוצאות ששילם המבטח.

סוף דבר, קובע השופט סובל, על נחושתן לשאת בהוצאות ההגנה בהן נשאה הפניקס מכוח סעיף ההשתתפות העצמית בפוליסה.

בשולי הדברים אנו מבקשים לציין כי סוגיה זו של ההשתתפות העצמית בביטוח אחריות שנויה במחלוקת שופטים וטרם הוכרעה בבית המשפט העליון.

באתר משרדנו מובאות דעות של ארבעה שופטים בסוגיה זו. השופט יצחק כהן מנתח בפסק דין רהוט את הסוגיה ומגיע למסקנה כי המבוטח חייב בתשלום ההשתתפות העצמית גם כשהתביעה נגדו נמחקה. השופטת שושנה אלמגור מחייבת את המבוטח לשלם השתתפות עצמית גם כשהמשפט הסתיים בפשרה מבלי לקבל מראש את עמדת המבוטח. לקבלת סקירת שני פסקי הדין [לחץ כאן](#).

השופט אליהו בכר מסביר, כי המבוטח חייב לשאת בהשתתפות העצמית בכל מקרה, שאם לא כן, חברת הביטוח תעדיף להתפשר ולשלם לבעל ריבו של המבוטח פיצוי בגובה ההשתתפות העצמית בידיעה כי ממילא לא תקבל ממבוטחה סכום זה.

השופט יונה אטדגי לעומתם סבור כי המבוטח פטור מהשתתפות עצמית כאשר התביעה נגד המבוטח נדחית. המטרה העיקרית לקביעתה של ההשתתפות העצמית, היא לעודד את המבוטח שלא ייגרם מקרה ביטוח. מבוטח היודע כי הוא עלול לשאת בהשתתפות עצמית יהיה זהיר יותר ורשולן פחות.

לעומת זאת, כך סבור השופט אטדגי, אם המבוטח צריך בכל מקרה לשאת בהשתתפות עצמית, לא תהיה למבוטח מוטיבציה להיזהר יותר ולהתרשל פחות. שהרי בין כך ובין כך ישא בהשתתפות העצמית. לקבלת סקירת שני פסקי הדין [לחץ כאן](#).

כאמור, למיטב ידיעתנו, נושא זה לא הוכרע בבית המשפט העליון.